

EVA G. SÁENZ DE URTURI

AQUITÀNIA

Columna

EVA GARCÍA SÁENZ DE URTURI
AQUITÀNIA

Traducció de Núria Garcia

COL·LECCIÓ CLÀSSICA

TÍTOL ORIGINAL: *AQUITANIA*

PRIMERA EDICIÓ: OCTUBRE DEL 2021

© EVA GARCÍA SÁENZ DE URTURI, 2020

© DE LA TRADUCCIÓ: NÚRIA GARCIA CALDÉS, 2021

© DEL MAPA I ELS ARBRES GENEALÒGICS DE L'INTERIOR: GRADUALMAP

© EDITORIAL PLANETA, S. A.

© COLUMNNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.

AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA

ISBN: 978-84-664-2813-2

DIPÒSIT LEGAL: B. 13.811-2021

FOTOCOMPOSICIÓ: GRUP62

IMPRÈS A CATALUNYA - *PRINTED IN CATALONIA*

www.columnnaedicions.cat

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

I

La mort blava

ELIONOR

Bordeus, 1137

«No hi renunciaran mai, a subestimar-te. Encarrega't que paguin per fer-ho».

Aquestes van ser les últimes paraules que el pare em va dirigir abans de marxar, amagat sota la seva capa de pelegrí. Ara, uns emissaris que no et miraven als ulls afirmaven que havia mort al davant de l'altar major de la catedral de Compostel·la, Divendres Sant mateix, enverinat per haver begut aigua d'un pou en mal estat. Com si l'aigua pogués posar fi al gegant que era. Com si no dugués sempre a sobre una pedra de carbó capaç d'absorbir qualsevol mena de verí, un home foguejat en mil batalles i calamitats.

Com si aquells heralds suposats no formessin part d'una farsa ben tramada.

Afirmaven que venien junts, però Rufus el Gal·lès duia els calçons amarats després d'una llarga cavalcada, des de la meua estrada sentia la suor del seu cavall.

I per la seva banda, Otó de Bretanya al·legava que era

soldat, però encara s'estava deixant créixer el cabell en una tonsura que parlava d'un passat recent entre els murs d'un monestir. A més, arribava fresc, i per la seva mala visió —va ensopegar amb els graons, dues vegades— no podia aspirar a ser home d'acció.

—Mentida... —va remugar en Ray, el meu oncle, el meu amant.

Em va mirar amb complicitat, el vaig mirar a poc a poc.

Intuïa que havia arribat, abruptament, el final d'una etapa. Vaig saber que m'estava acomiadant d'ell i vaig atresorar en la memòria aquelles últimes hores. Necessitaria bons records per al que havia de venir.

Amb el crepuscle, en Ray va marxar cap a Ultrapuertos a buscar tant el cos del seu estimat germà com explicacions per a aquell caos. Jo vaig romandre al capdavant de la immensa Aquitània, va quedar sota secret d'uns quants la notícia que Guilhem X, comte de Poitiers i duc d'Aquitània, ja no era entre els vius.

No eren les primeres notícies que ens arribaven des de la ruta del sant apòstol.

I totes es contradieien.

Els uns van explicar que el pare havia caigut fulminat després de combatre ell tot sol al davant de l'altar major contra un nen. Un diminut David havia vençut Goliat.

Com era possible creure's una falòrnia com aquella?

D'altres relataven que se li havia aplicat el terrible turment normand de l'«àguila de sang», que li havien arrencat les costelles i que els pulmons li penjaven a l'esquena, a manera d'ales sagnants.

La versió més delirant afirmava que havia besat un nadó al front i que tots dos van morir a l'instant.

I aquests últims missatgers parlaven de pous enverinats. Quina versió havia de creure? Tots coincidien, però,

a assenyalar entre atònits i torbats que el cos del pare va quedar d'un inusual color blau fosc.

Aquell dia malaurat jo, la seva hereva de tretze anys, em vaig veure obligada a tornar a parlar.

M'havia negat a fer-ho cinc anys enrere, quan dos Capets maleïts em van prendre a la força sota un pont del riu Garona. Des de llavors que he odiat els cabells del color del blat que em van colpejar el rostre. I he odiat els colors blau i groc de la flor de lis que em van aixafar sobre l'herba.

Només en Ray, el meu inseparable Ray, va notar la meua absència durant el seguici fúnebre que tornava de la catedral de Sant Andreu. Va arribar tard, però no va saber mai realment com de tard va ser per a mi i el meu cos de nena. Vaig negar els fets, hauria suposat entregar Aquitània als reis de la boirosa Illa de França.

—Vols que els mati? —va preguntar quan ens va trobar, i per primera vegada vaig veure commoció als ulls blaus del meu oncle.

Atordida, em vaig posar bé la túnica i vaig amagar la sang que se m'escolava per les cames. Ni tan sols ell ho havia de saber.

—Oc —vaig respondre en la nostra llengua materna. «Sí».

Una paraula, dues lletres. Dos homes, una ferida per a cadascun.

Una al coll, la que va segellar els seus silencis eterns. L'altra els va fer prendre la virilitat, en venjança pel que ens havien arrabassat a mi i al meu primer amor.

Amb en Ray les gestes no quedaven mai a mitges, no era aquest el seu signe. Sempre se n'ocupava, la seva rúbri- ca era acabar-ho tot. Era de Poitou com jo, negres els cabells, els ulls clars i ametllats, la pell bronzejada per l'etern sol aquità.

Alt va ser el meu avi, el terrible Guilhem el Trobador, amant de les putes com pocs. El meu pare, ja ho he dit, va ser un colós que sorprenia menjant per deu en cada banquet. De Ramon de Poitiers, el seu germà —el meu amor—, deien que era «el més bell dels prínceps de la Terra, afable i de conversa encantadora». En dono fe, i des de petits vam ser l'un per a l'altre, oncle i neboda, separats per nou anys, units per a tota la resta.

Tornàvem dels funerals de la mare i del petit Aigret, el que estava destinat a ser el duc d'Aquitània i no ho va ser per les pústules que el van vèncer. El Rei Gras, Luy VI de França, havia enviat uns quants parents a les exèquies. Es va disculpar amb mentides diplomàtiques, tots sabien que la disenteria l'obligava a fer llit.

Però el monarca cobejava l'opulenta Aquitània. Cobejava les nostres vinyes i els nostres molins, les pastures i els animals que hi pasturaven. Cobejava l'alegria dels nostres trobadors i els colors dels nostres vestits. Cobejava la lluminosa cort de Poitiers i el nostre esplèndid palau a Bordeus. Els adustos habitants del nord, amb una certa malvolença, de la nostra terra en deien «el Migdia».

El meu pare era vassall seu, però era més ric i més poderós, i els seus terrenys, cinc vegades més extensos. El seu prestigi i les seves gestes l'havien convertit en un sant en vida, i tota aquella aura d'heroisme humiliava el rei.

Va voler que fos seva.

Des del moment que l'Aigret va morir, va voler que fos seva.

Va enviar uns quants dels seus germans a la infame missió, dos d'ells em van raptar en un descuit d'en Ray i van pretendre apoderar-se d'Aquitània per la força. Era costum estuprar les hereves i després obligar-les al matrimoni per aconseguir-ne el dot. La mare m'ho havia repe-

tit des del bressol: «Si arriba a passar, serà culpa teva». I no, no va succeir, les cròniques no ho van recollir. Només jo vaig saber el que havia passat, i vaig decidir que no havia tingut lloc, és a dir que no havia passat en cap moment.

«*Damnatio memoriae*», em va ordenar el fantasma de l'avi. «Esborra-ho de la memòria».

Oblida l'enemic del passat. No hi pensis, no en parlis, no escriguis sobre ell, no tornis al lloc on vas ser ferida.

Gairebé vaig morir de dolor quan em van esquinçar per dins; sota aquell pont ombrívol vaig aprendre que la carn d'una nena ha de cedir perquè la voluntat d'un home entestat a obrir-la no ho fa mai. Va ser un acte de guerra i el camp de batalla, covards, va ser el cos d'una criatura.

Primera lliçó de vida: busca unes altres armes.

En Ray i aquelles dues lletres van ser les meves armes. Els germans del rei capet van morir sense poder enviar una missiva al Gras explicant que m'havien envaït la carn i, amb això, Aquitània. Sempre l'hi vaig negar a en Ray i ell va fingir que em creia, va carregar els francesos i va remar fins a un rabeig de la Garona que pocs coneixíem. L'avi va fer portar de la croada uns peixos monstruosos i des de llavors s'hi van criar. Eren carnívors. En aquell rabeig van desaparèixer els Capet. No en vam parlar mai, el pare no en va saber mai res, ja n'havia tingut prou amb el dol. Res les meves dames, res les meves ties. La petita Aliç, la meva germana, el meu altre jo, encara no tenia edat per a les confidències que més tard havien d'arribar.

Em vaig convertir en muda, tothom ho va atribuir al dol mal portat per la pèrdua de la mare i del germà.

Les meves paraules mataven.

Vaig deixar de pronunciar-ne, tot i que sempre les havia adorat.

Muda i invisible, el silenci va tenir els seus avantatges.

Per no trobar-les a faltar em vaig refugiar a la biblioteca de l'avi i del pare. Vaig memoritzar el *Manual de vida dels ducs d'Aquitània*, una mena d'amalgama de consells que el meu llinatge escrivia des que un dels meus avantpassats va ser nomenat senyor del meu poble.

«Rema en el teu propi vaixell», la màxima d'Eurípides que en Ray es repetia d'ençà que era petit, pàgina nona. O bé «Recorda el consell del vell patró: si algú està a punt de perdre el tremp, dona-li el timó del vaixell», que el meu avi Guilhem va referendar a la pàgina vint-i-quatrena.

Però va passar alguna cosa més.

El pare va decidir, ignorant l'ofès horror dels seus vassalls —l'infame Lusignan, Taillebourg i la resta de consellers—, que aquella nena muda seria en un futur la seva senyora.

Jo havia estat precoç en talent, com totes les dones aquitanes del meu llinatge.

Dominava ja el llatí, l'anglès dels normands, la nostra llengua d'oc i la gutural llengua d'oïl que parlaven a la cort francesa de París. Era la millor falconera de la meua edat, m'agradava anar a caçar —no pas cérvols espantadissos, millor els furiosos porcs senglars— i les set arts del coneixement no eren cap secret per a mi: gramàtica, aritmètica, lògica... Vaig signar la meua primera acta després del funeral de la mare, amb vuit anys. Això sí que ha quedat a les cròniques i, per una vegada, coincideix amb els fets.

I alguna altra cosa va succeir també quan vaig decidir callar. Un prodigi que ben aviat vaig aprendre a amagar. A força de tancar la boca i observar els vassalls del pare als consells, les donzelles que vagarejaven pels passadissos del nostre palau a Bordeus, els espies —els esquius gats aqui-

tans, ja en parlaré més tard—, les ombres dels quals trucaven a la porta de la solitària cambra del pare sempre poc abans de l'alba, vaig aprendre, dic, a fixar-me en els detalls més petits. Vaig adquirir el do de l'aguda observació. Sembla poca cosa i, no obstant, va ser allò el que em va fer extraordinària i em va donar la corona que després vaig portar.

—Vinc de les cuines, senyora.

No era veritat. Venia d'un lloc amb fang i fenc, la vora del seu brial parlava amb més força i més veritat que les falsedats de les meves dames.

—Us porto un document segellat que demostra que vaig perdre la mà a la batalla.

També era fals. Era manc per càstig. Una mutilació recta a les mans expertes d'un botxí d'ofici, no el tall transversal a qualsevol altura de l'avantbraç d'un enemic desesperat que escomet a cegues en la contesa. Robatori, per més detall. Llavors em venia a la memòria.

Jo en deia la meva «biblioteca interior».

No vaig saber mai el perquè del prodigi, però en tenia prou de llegir una sola vegada un text per aclucar els ulls i poder recordar-ne els detalls com si tingués un llenç al davant. Dins del meu cap resseguia els arxius de l'avi Guilhem i buscava les viles on tallaven la mà per aquell delicte. En tenia prou d'escoltar la resta del fals relat i la quantitat de vegades que anomenava el sud i els noms dels senyors gascons —Pardiac, Armanyac o Fezensac— per saber que aquell pillet pretensions no era vassall de Jofre V el Bell, l'ambiciós comte d'Anjou, el nostre aliat del nord.

—No el tinguis a prop, pare. No és un normand com ell afirma —gargotejava jo llavors en la llengua d'oc sobre un plec que deixàvem al damunt de la taula quan ateníem els nostres súbdits.

El pare seguia el seu propi criteri, no el d'una nena muda de vuit anys, però els seus ulls ferotges i amables em responien amb un brot d'orgull, i m'estrenyia la mà per sota de la taula. Quina mà de tità, la del meu pare! Rocosa de combats i de subjectar l'espasa amb tanta noblesa com la ploma de l'àguila amb què escrivia els seus versos.

Però ara estic sola davant dels enemics d'Aquitània, diuen que el pare és mort i jo sé que el rei capet hi té alguna cosa a veure. En Ray ha marxat cap a Compostella, seguint la ruta de l'apòstol Jaume, i jo he de decidir si doblegar el meu poble i deixar que desmembrin els meus territoris per així posar fi a la forma de vida dels aquitans o ser jo qui s'hi mantingui al capdavant.

Ningú n'està al cas.

Ningú sap la promesa que em vaig fer ja fa cinc anys sota el pont de la Garona quan em vaig guardar la ràbia en un racó remot per rescatar-la després mentre em repetia les paraules de l'avi: «Actua com un lleó, ells no ploren per les preses. Escomet com una àguila, sempre des de dalt. Executa com un escorpí, el seu fibló és selectiu i només inoculara verí a l'enemic digne del seu atac».

Cap de lleó, cos d'àguila, cua d'escorpí: la mantícora era la criatura favorita de l'avi. Però aquell dia jo no havia triat, ho havia fet el Rei Gras, i em vaig jurar que mai més succeiria, que a partir de llavors sempre decidiria jo qui havia de ser l'home que em prengué.

En la pàgina trenta-dos del *Manual de vida dels ducs d'Aquitània*, el pare hi havia deixat escrit: «Una casa forta només pot ser destruïda des de dins: cap biga centenària suporta el corc. El petit animal corromp la fusta ancestral i la converteix en pols que s'ensorra».

Els reis capets feia cent cinquanta anys que ocupaven el tron de l'Illa de França. El noble Hug Capet va ser triat

pels seus pares quan tots els descendents de Carlemany —un altre gegant de veu aflautada— van ser descartats del seu dret a governar. Des de llavors feien coronar en vida els seus hereus per assegurar-se la continuïtat del llinatge al tron.

Eliminaré els reis de França, així ho he decidit.

I també he resolt a qui prendre com a espòs, a qui utilitzar.

I a qui traïr.